

10-74564103
LJUBIŠA TAŠKOVSKI

crni arapin u solunskom

Ej more
More
Oko pradedova
Na sred polja zaklana noć
Beli se
Od šatora do šatora
mesec naboden
Diže se
Ej more
Krv nedopijena
Ej more
Vodo nedokradena
Noćas
Crnilom
Oblak opijen
U srcu nosim.

10-74560063
NAUM MANIVILOV

vrbe

Kao žedne žene
Sagle su se reku da zagrije
Radi njihove zajedničke ljubavi
Kose su svoje pomešale
Ili su možda napravile zaveru
Samo među sobom tugu da dele
Zimi su plašljivo poslušne
Vetar ih svači do kraja
Glasom svake ogladnele ptice
U proleće vene su im prepune suza
U ogledalima vitrova
Gledaju svoja lica
Kao udovice svoje zaklane muževe
Leti oplakuju sušu
Pod njihovim kosama pocrnelo kamenje
Liži na prosjake
Koži za parče senke mole
Kao strele tela im nižu
Trske prezategnutih vratova
Koje se podižu na prste
Sunce bar kroz prste da vide
Sve umiru nevine
Nijedne jeseni nisu videle svoju čeljad
Ali ipak se može
Da bi bilo nekog ko će produžiti tugu

10-74567431
BOGOMIL ĐUŽEL

lutanja po zemlji karavlaškoj

Nebo obara zvezde
polako kao da će trajati večno
Sa draganom se gonimo
po mračnim šumama
bez sreće
već sa izlazom na Karavlašku
Oj ti zemljo Karavlaška
silna si od tuge
San mi je nečist
pretvoricu se u čumu
crna čuma Makedonija
crveni vetar Severija
i blaga smrt Bogomilska
Primite me ljudi kao razbojnika
ne ljubavnika čuda
leteću na vetrovima
nestalnim vetrovima nadam se
po pustom
aj po tom pustom polju Karavlaškom
pevaću pesme
aj pesme o grešnim ženama
O dragano moja otrovna

II

Ljubav mi je presečena
zvezdama i noćnim cvetom
dragana tuđa
krv senovita
Zvezde gtnu
sve manje ima zvezda
Psi laju na nebo koje se ruši
zemlju pale
oj zemljo, zemljo Karavlaška
Karavlaški čovek, Karavlaško pleme
Nigde kraja tuzi.

10-74632139
izlet u nebo

Sve su češće diskusione tribine a problemi kulture i kulturnog razvika postaju na njima sve dominantniji. I treći Stražilovski susret spada među skupove te vrste. Ove godine on je okupio mlade pisce, kritičare i novinare koji rade u jedanaest jugoslovenskih listova, revija i časopisa. Osim toga ovaj vid omladinske kulturne aktivnosti potpomognut je i od Centralnog komiteta Saveza omladine Jugoslavije, Pokrajinskog komiteta Saveza omladine Vojvodine, Univerzitetskog odbora Saveza studenata iz Novog Sada i Tribine mladih iz Novog Sada.

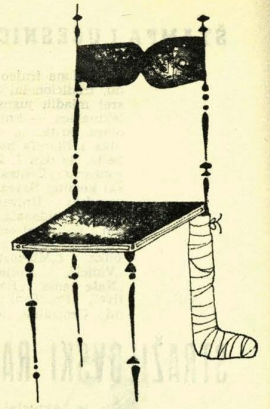
U susret ovog skupa javnosti je prezentiran veliki broj tekstova koji su u vidu "teza" i članaka objavljeni u raznim listovima i časopisima. Osnovni utisak koji se može steći i na osnovu tih tekstova a naročito onoga što se čulo u debatama Stražilovskog susreta, neosporno je veoma izrazita želja mladih intelektualaca da se opredeli i svojim prilozima dadnu doprinos u razmatranjima aktuelnih problema naše savremene — jugoslovenske kulture. Način kako su vođene te diskusije ne daje mnogo povoda, međutim, da se izvede zaključak o osobito značajnim doprinosima tih zapažanja da se nešto izmeni i nešto pokrene — intenzivira u procesima kulturnog razvika.

Nije u pitanju nikakav opstrukcioni stav ovih mladih ljudi, odnosno „kreatora“ — kako su mnogi na ovim istupanjima sami sebe tretirali, već upravo način i sadržina razmatranja kulturnih problema. Kako je jedan od učesnika istakao, voma je naglašena potreba uspostavljanja nekakvih „demarkacionih linija“ i tamo gde im ne bi bilo mesta. Osnovna tema skupa bilo je razmatranje „naše savremene kulturne politike“. Ona je mogla biti odličan povod i put da se sagledaju problemi odnosa „kulture“ i „društva“, da se uoči odjeci i re-

zultati ostvarenja i uopšte kulturnog stvaralaštva u procesima društvenog razvika i mere, odnosno shvatanja predstavnika društvenog razvoja u širem smislu o potrebama i značenju pojedinih kulturnih fenomena u našoj savremenosti.

Ali takvi rezultati nisu ostvareni. Kulturna politika je razmatrana u jednom drugom kontekstu koji više usredsređuje stvari na problem odnosa slobode i stvaralaštva a ne na ciljeve, metode i mogućnosti koje društvo sebi stavlja u zadatak i ima kada je u pitanju kulturni život i podsticanje kulturnog stvaralaštva. Izostala je analiza prave i konkretne slike kulturnih prilika, analiza kulturne politike kroz odnose koji se najbolje mogu videti u opštim društvenim uslovima u raspodeli dohotka, u položaju kulturnih radnika i u odnosu prema onome što je u kulturi stvoreno i što se danas stvara. Ni pomena o investicijama koje se daju za izgradnju kulturnih objekata i uopšte za kulturne potrebe, ni pomena o stanju i izgledu tih objekata, o profilu i programu rada kulturnih institucija. Ostali su izvan okvira interesovanja podaci o razvijenosti kulturnih potreba i mogućnostima zadovoljavanja takvih potreba. Čulo se čak i takvo shvatanje da brojke, kada je u pitanju jedna takva oblast kao što je kultura, nisu nikakvo merilo stvari i da ih treba neizostavno prećutati. Možda bi takvo shvatanje moglo biti razumljivo da je, naravno, brojke o materijalnim, ekonomskim problemima kulture, usledila analiza kulturnog stvaralaštva, analiza onoga što izlazi ispod pera, kičice i... gurala kreatora.

Traženje i proklamovanje, međutim, kredo stvaralaca i kulture, postavljeni su idejni temelji na kojima treba da se zasniva sadašnji i perspektivni put našeg kulturnog razvika. Ali u takvom

kontekstu shvatanja kulture (govori se o kulturi a misli se uglavno na umetnost) ti programski ciljevi nisu zaodeni realnošću iz koje treba da izrastaju i koju treba da učine lepšom. Sve je krojeno „po meri budućeg čoveka“, sve je traženo u ime ostvarenja „totalnog čoveka“, uzroci slabosti nalazeći su u „alijenciji“ a programi rada su postavljani radi „dezalijencije“. Humanizacija kulture i kultivizacija politike, ne samo kulturne nego i opšte-društvene, bili su osnovni zahtevi na kojima se temeljilo shvatanje ovih problema većine učesnika.

U svakom slučaju izražene tendencije i zahtevi govore o pozitivnoj i društveno-progresivnoj orijentaciji generacije intelektualaca koja na određen način utiče na savremene društvene i kulturne procese. Ali podvajanjem kulturnih fenomena i njihovom svodenju na umetnost, shvatanje da se procesi razotudjenja odvijaju, uglavnom, kroz kulturnu sferu, ova lepršava i esetička humaniziranja često su delovala kao „izlet u nebo“, kao let u neku drugu stvarnost koja nema veze sa našim objektivnim uslovima.

Milija KOMATINA
(Komunist, 6. Jun 1963.)

intelektualizacija kulture ili treći stražilovski susret

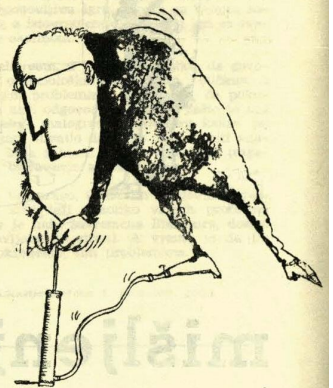
10-74632711
Stražilovski susret, skup mladih pisaca, kritičara i novinara, predstavnika i saradnika časopisa, listova i revija koji izlaze širom naše zemlje, afirmisao se već kao ozbiljna diskusiona tribina, tradicionalno stecište mladih koji, često, imaju i umeju šta da kažu. Treći, ovogodišnji sastanak mladih jugoslovenskih intelektualaca prošao je, međutim (to je osnovni utisak), u znaku preterane intelektualizacije.

Pošto niko od saradnika ili urednika „Književnih novina“ nije bio pozvan da prisustvuje trećem Stražilovskom susretu, svoj utisak o tom sastanku mladih jugoslovenskih kulturnih radnika možemo izneti isključivo na osnovu većeg broja tekstova koji su, kao diskusione teze, objavljeni u nekim listovima i časopisima i na osnovu komentara koji su doneli listovi čiji su saradnici prisustvovali stražilovskom radnom skupu. Plašeci se, valjda, da ne snize intelektualni nivo svojih diskusija, učesnici razgovora su, u suštini, izneverili osnovnu temu razgovora — razmatranje problema naše kulture.

Umesto toga, kako ističe „Komunist“, „kulturna politika je razmatrana u jednom drugom kontekstu koji više usredsređuje

stvari na problem odnosa slobode i stvaralaštva, a ne na ciljeve, metode i mogućnosti koje društvo sebi stavlja u zadatak i ima kad je u pitanju kulturni život i podsticanje kulturnog stvaralaštva.

Izostala je analiza prave i konkretne slike kulturnih prilika, analiza kulturne politike kroz odnose koji se najbolje mogu videti u opštim društvenim uslovima u raspodeli dohotka, u položaju kulturnih radnika i u odnosu prema onome što je u kulturi stvoreno i što se danas stvara. Ni pomena o investicijama koje se daju za izgradnju kulturnih objekata i uopšte za kulturne potrebe, ni pomena o stanju i izgledu tih objekata, o profilu i programu rada kulturnih institucija. Ostali su izvan okvira interesovanja podaci o razvijenosti kulturnih potreba i mogućnostima zadovoljavanja takvih potreba. Čulo se čak i takvo shvatanje da brojke, kada je u pitanju jedna takva oblast kao što je kultura, nisu nikakvo merilo stvari i da ih treba neizostavno prećutati“. Ovi razgovori nisu se čak sveli ni na analizu i ocenu ostvarenih umetničkih rezultata. Glavna pitanja o kojima se raspravljalo kulturu su vešto mimošla — u ime umetnosti. Premda je u objavljenim tezama bilo do-

sta lepih i tačnih zapažanja o nekim bitnim pitanjima našeg kulturnog života danas ona su, prilikom diskusije, zanemarena u ime traženja „kreda stvaralaca i kulture“ postavljanja temelja „na kojima treba da se zasniva sadašnji i perspektivni put našeg kulturnog razvika“, bez primetne želje da se tekućim, aktuelnim problemima pridje sa manje pretenzionoznosti, ali s više aktivnog razumevanja.

Sav, dakle, u znaku preterane intelektualizacije (rekli bismo, intelektualiziranje radi intelektualiziranja) treći Stražilovski susret bio je, izgleda nam, gotovo pucanj u prazno, a ponekad samo delimičan ili slučajaj pogodak, brod svesno voden u luku koja, pre otkisivanja od obale, nije bila predviđena. Mada je i o lukama budućnosti nužno misliti, mora se, prethodno, pažljivo i manje prepotentno, pokušati s rešavanjem problema ovog vremena i ovog sveta.

(Književne novine, 14. VI 1963.)